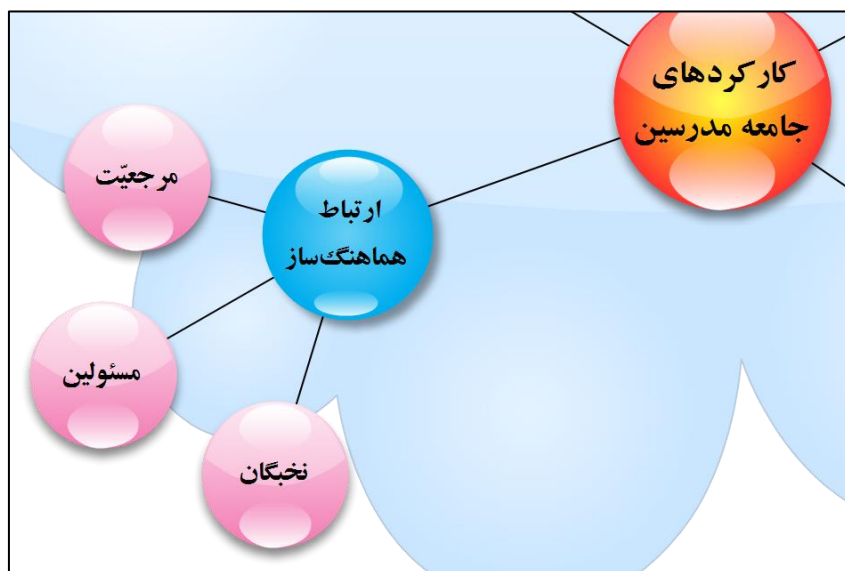

- ۲- با توجه به بُعد علمی جامعه مدرسین ماهانه یک جلسه در محافل علمی توسط جامعه مدرسین تشکیل و هرمه یک نظریه مورد بررسی و در پایان پس از جمع بندی به عنوان نظریه علمی جامعه مدرسین منتشر گردد.
- ۳- با توجه به اهداف سیاسی در اساسنامه جامعه مدرسین برنامه ریزی گردد ماهانه یک جلسه سیاسی توسط اعضای محترم جامعه و یا افرادی که مورد تأیید جامعه مدرسین هستند تشکیل و توجیهی و روشنگری سیاسی طلاب را تبیین نمایند.

۱. پیشتر طرحی با عنوان «بازسازی جامعه» ارائه کرده بودم، خردادماه. آنجا اشاره کردم به وظایف جامعه مدرسین و این که یکی از مهم ترین آنها «برقراری ارتباط های هماهنگ ساز» است.

۲. این ارتباطات در سه بُعد انجام می گیرد؛ با مراجع و بزرگان حوزه، با مسئولین و حاکمیت، با نخبگان و فضلا.
۳. برای انطباق دو گزاره فوق با طرح ارسالی عرض می گردد:
- ۳/۱. بُعد علمی جلسات ماهانه جامعه مدرسین در حقیقت همان ایجاد ارتباط علمی و تضارب آراء میان نخبگان است که آثار فراوانی برای پیشرفت علم و دانش و کارآمدی آن خواهد داشت.
- ۳/۲. بُعد سیاسی جلسات ماهانه جامعه مدرسین با توجه به اهداف سیاسی و انقلابی آن، همان ایجاد هماهنگی با مسئولین و افراد فعال در حاکمیت است.
۴. ارتباط با مراجع تقلید و ایجاد هماهنگی میان مراجع نیز به جلساتی نیاز دارد که در نوشته فوق دیده نمی شود، ولی در طرح ارسالی به آن پرداخته شده.
۵. این که نظریات جلسات علمی به عنوان «نظر رسمی جامعه مدرسین» اعلان گردد، به نظر روش مناسبی نیست. زیرا طبیعتاً اعضای جامعه مدرسین را نگران کرده و آزادی گفتگو را که لازمه یک بحث علمی ست از آن می گیرد. بهتر است خروجی جلسات صرفاً به عنوان نتیجه نظر داوران و کارشناسان حاضر در جلسه معرفی گردد که جامعه مدرسین هیچ دیدگاه مثبت یا منفی بر آن تحمیل نمی کند، تا مخاطبین بر اساس فهم و درک خود قضاوت کنند.
۶. بخشی از طرح ارسالی را مجدداً پیوست می کنم تا ان شاء الله مورد توجه قرار گیرد.

سیدمهدی موسوی موشح - قم المقدسة - ۲۷ ربیع الثانی سنه ۱۴۴۱

چرا بازطراحی؟

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم خوب طراحی شد. به موقع هم. افراد خبره‌ای در کار بودند. واقعاً اکثر اساتید حوزه قم بودند و معتبر نزد هر دو طرف ماجرا؛ مراجع و مردم.

با گذشت زمان اما پیشرفت‌هایی پیدا شد. نیازها افزایش یافت و گاهی تغییر کرد. مقبولیت و مشروعیت جامعه مدرسین را در معرض خطر قرار داد و می‌دهد، ثبات و عدم تغییر ساختار و برنامه‌های آن.

جامعه مدرسین همان قاعده نظام روحانیت است. باید باشد یعنی. وقتی مرجعیت را بخشی از نظام روحانیت ببینیم، وقتی به تعدد اجزای این نظام توجه کنیم، به یک «هماهنگ‌کننده» نیازمندیم. اصطلاح غربی آن «کوردینیتور»^۱ است.

سابقه درخشان جامعه مدرسین در نهضت امام خمینی (ره) نشان داد توانایی بالایی در هماهنگ‌کردن مردم با مرجعیت شیعه دارد. اگر امروز از این توان کاسته شده، تحوّل لازم است که ما آن را «بازطراحی» می‌نامیم.

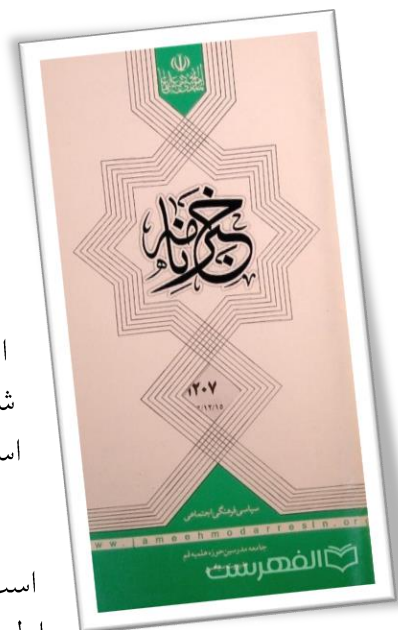
حذف بولتن خبری مکتوب

محور هماهنگی، ارتباط است. مهم‌ترین بخش جامعه مدرسین نیز بخش «ارتباط» آن. این ارتباط اولین بخشی است که باید اصلاح شود. از یک سو، به مرتب‌ترین پیام می‌دهد که اتفاقی در راه است، تحوّل که می‌تواند مثبت باشد، امید ایجاد می‌کند. از سوی دیگر، کیفیت ارتباط جامعه مدرسین را ارتقاء می‌بخشد.

بولتن خبری مکتوب یکی از دیربازترین روش‌های ارتباطی جامعه مدرسین است. از روزی که انتشار اخبار تنها از طریق روزنامه یا صداوسیما اتفاق می‌افتاد. لازم بود بعضی اخبار خاص را پاره‌ای از حوزویان؛ اساتید و فضلا در اختیار داشته باشند. بدانند تا در موضع‌گیری و فعالیت‌ها توجه کنند.

سال‌هاست ابزارهای پیشرفته ارتباطی عمومی شده و در اختیار مردم قرار گرفته است. دیگر روزنامه و صداوسیما آخرین گزینه برای دریافت اخبار و اطلاعات شده‌اند. اینترنت و شبکه تلفن همراه در زمینه اطلاع‌رسانی پیشتازند. اصلاً دیگر استفاده از شیوه‌های مکتوب عاقلانه و پذیرفتنی نیست.

نخستین گام برای تحوّل در نهادی که بستر فعالیت آن «ارتباط هماهنگ‌ساز» است، کنار گذاشتن شیوه‌های قدیمی ارتباط است. حذف خبرنامه جامعه مدرسین اولین اتفاقی ست که می‌افتد.

^۱ کوردینیتور (Coordinator) به تیم‌های پروژه کمک می‌کند تا منابع و اطلاعات را مدیریت کنند و به تصمیم‌گیران برای برنامه‌ریزی جلسات یاری می‌رساند. او وظیفه دارد تمامی عوامل دخیل در پروژه، مشتریان، محصولات، کارمندان و سایر منابع مرتبط را با هم هماهنگ و همسو نماید.

معرفی خبرگزاری حوزه به عنوان ارگان رسمی جامعه مدرسین

جامعه مدرسین به یک خبرگزاری رسمی نیاز دارد. چیزی مشابه «فارس نیوز» یا «مهر نیوز»، در نمونه‌های حوزوی، مانند: رسانویز و افق حوزه.

همه مخاطبین به زودی خواهند فهمید تنها راه اطلاع‌رسانی رسمی جامعه مدرسین همین خبرگزاری است که یک سایت مشخص و به ثبت رسیده دارد. یک سایت اینترنتی و کانال‌های اطلاع‌رسانی در شبکه‌های اجتماعی، همراه با شماره پیامکی برای ارسال اخبار بر بستر پیام کوتاه روی گوشی تلفن همراه.

این اتفاق در یک دیدار رسمی با خبرنگاران، یک کنفرانس خبری اتفاق می‌افتد. دیگر خبرگزاری‌ها ابزاری خواهند بود تا خبرگزاری رسمی جامعه را معرفی کنند.

با ساده شدن اطلاع‌رسانی، افزایش امکان خبرپراکنی با کمترین هزینه، سرویس‌های خبری مختلفی راه‌اندازی می‌شوند. شبیه به خبرگزاری مجمع جهانی اهل بیت (ع)، ابنا، که در حوزه تخصص خود واقعاً خوب عمل می‌کند.

یکی از سرویس‌های خبری این خبرگزاری ویژه، اخبار داخلی جامعه مدرسین خواهد بود. دیدارها، برنامه‌ها، جلسات پژوهشی، فعالیت‌های در حال انجام، محیطی که مخاطبین جامعه را از آنچه درون آن می‌گذرد آگاه نماید.

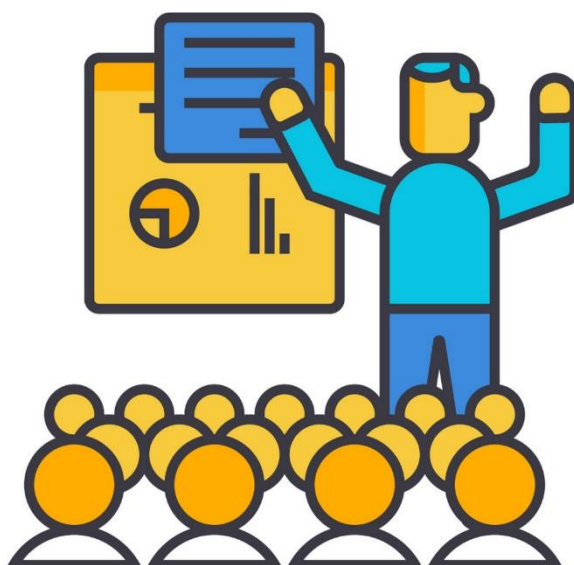
راه‌اندازی نشست‌های روزانه

هنگامی که خبرگزاری تأسیس شود رسماً، اکنون باید خبرسازی هم برنامه‌ریزی شود. مهم‌ترین بخش خبرسازی جامعه، نشست‌هایی خواهد بود که به صورت روزانه برگزار می‌شود.

یکی از مهم‌ترین معضلات امروز حوزه علمیه، فقدان فرصت برای اساتید و فضالاست تا اندیشه‌های نوین خود و طرح‌های ابتکاری خویش را بیان نمایند، نسبت به اشتباهاتی که می‌بینند اعتراض کنند و نگرانی خود را بی‌محابا ابراز. دلیل آن هم سوءاستفاده دشمن است. جامعه اما می‌تواند این فرصت را پدید آورد، به نحوی که هم مباحث جدید طرح شود و هم گزک به دست دشمن نیافتد.

نشست‌هایی با حضور صرفاً روحانیون، حداقل سطح ۳، کنترل کارت شناسایی هنگام ورود، عدم حمل گوشی موبایل و دستگاه‌های ضبط صوت و تصویر، فرصتی را ایجاد می‌کند، تا هر مدعی حوزوی هر چه که دوست دارد بگوید و تمام نظریات پنهان خود را آشکار سازد.

هر گروه از نشست‌ها و هر دوره از آن موضوعی خواهد داشت و برای شروع، «اقتصاد» خواهد بود. هر استادی که نظری درباره موضوع دارد یک جلسه فرصت برای بیان مطالبش. در پایان هر جلسه، به سه روش نظرسنجی می‌شود؛ ① نخست رأی سه نفر از حضار است که به صورت تصادفی انتخاب شده و هر کدام بین یک تا ده عددی را بیان کرده و ثبت می‌شود. ② شیوه دوم

این است که پس از پایان سخنرانی، جمعیت حاضر برای بیان رأی موافقت دست بلند می‌کنند و به صورت تخمینی اکثریت موافق یا مخالف مشخص می‌گردد. ③ نیز نظریاتی‌ست که از طریق سایت خبرگزاری جامعه به دست می‌آید. این رأی‌گیری‌ها هیچ تأثیر واقعی ندارد و فقط برای اطلاع شخص سخنران است، تا نسبت به تأثیر نظریه خود آگاه شود.

گزارش هر نشست، پس از حذف بخش‌هایی که انتشار آن به صلاح نیست، در خبرگزاری منتشر شده و خوانندگان مطلب می‌توانند ذیل هر گزارش، نظر موافق یا مخالف خود را ثبت کنند.

اگر نشست‌ها هر روز یک‌ساعت مانده به اذان مغرب باشد، در مسجد یا سالنی کوچک، حضار ناگزیر می‌شوند سر وقت پایان داده و جلسه را ترک کنند.

آثار و برکات فراوانی بر نشست‌های گفتگوی اساتید مترتب است، مانند:

۱. افزایش ارتباط جامعه مدرسین با بدنه طلاب و اساتید
۲. مرجعیت جامعه مدرسین در مباحث نظری و پرچمداری در نوآوری علمی و تحول
۳. اعتماد بیشتر بدنه حوزه به جامعه مدرسین به واسطه مشاهده عدالت جامعه در ارائه فرصت
۴. جرأت دادن به اساتید حوزه برای اظهار نظر و حضور پررنگ اجتماعی
۵. شیوع و رواج بحث‌های علمی در مرزهای دانش
۶. آگاه‌سازی خواص حوزه و بزرگان از دیدگاه‌های پنهانی که وجود دارند و باید از آن‌ها اطلاع یافت
۷. تولید خوراک پیوسته برای خبرگزاری جامعه مدرسین و افزایش ارجاع به این سایت خبری
۸. شناسایی نیروهای نخبه حوزوی برای جذب در فعالیت‌های آتی جامعه مدرسین
۹. شناسایی نیروهای فعال و پرتلاش طلبه برای امور اجرایی و عملیاتی، طلبه‌های پایه‌رکاب

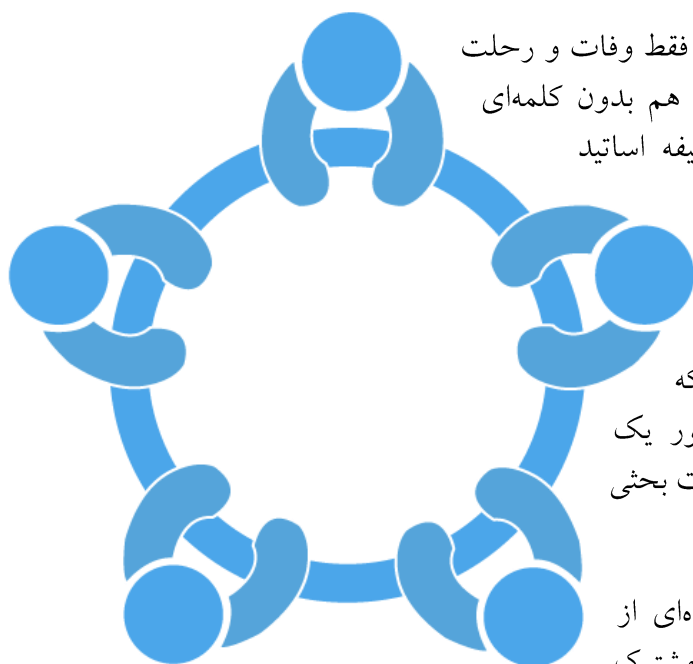
طبیعتاً بخش‌هایی از گزارش این نشست‌ها، نقد آراء مراجع و بزرگان حوزه خواهد بود، یا مطالبی که دانستن آن برای خواص لازم است. این بخش‌ها از طریق سرویس محرمانه‌ای در سایت خبری جامعه مدرسین، با رمز عبور، تنها در اختیار گروه‌های خاصی مانند بیوت مراجع و اعضای جامعه، دفتر رهبری و یا مثلاً آئمه جمعه قرار خواهد گرفت.

طراحی مکانیزم عضویت در شورای عالی جامعه

یکی از مهم‌ترین اتهاماتی که سبب تضعیف جامعه مدرسین و کاهش مقبولیت و همچنین مشروعیت آن شده و می‌شود، شیوه‌گزینش و انتخاب اعضای شورای عالی جامعه است.

ضرورتاً باید مسیر روشنی طراحی شود که هر استادی در حوزه بداند با چه رفتار و چه عملکردی می‌تواند در چه بازه زمانی وارد مجمع عمومی شود و پس از آن، چه شاخص‌های مشخص و تعریف شده‌ای را باید تحصیل کند که بتواند عضو هیئت رئیسه مجمع و سپس شورای عالی جامعه مدرسین شود.

اگر این مسیر ترسیم شود و نسبت به آن آگاه‌سازی صورت گیرد، اتهامات و شبهات برطرف شده و ضمن افزایش اعتبار جامعه، انگیزه و امید در میان اساتید افزایش خواهد یافت. جامعه مدرسین نیز مشروعیت پیشین خود را باز خواهد یافت. زیرا همگان خواهند دانست تمام اساتید معتبر قطعاً عضوی از جامعه مدرسین هستند و اگر فاضلی عضو نیست، هنوز امتیاز لازم را کسب نکرده است. تنها این شیوه است که بدون درگیر شدن به دموکراسی غربی و رأی‌گیری بدون حجت شرعی، می‌تواند کاملاً مشروع اساتید شایسته را وارد مجموعه جامعه مدرسین نماید.

مراجع باید به هم نزدیک شوند. امروز نیستند. امروز فقط وفات و رحلت یک مرجع می‌تواند سایرین را در محفلی جمع کند. آن هم بدون کلمه‌ای گفتگو. این نمی‌شود. وظیفه جامعه مدرسین است، وظیفه اساتید حوزه، تا این ارتباط را پس از سال‌ها متارکه دوباره برقرار نمایند.

کار ابتداءً با چند مرجع همراه آغاز می‌شود. هر هفته یک جلسه یک‌ساعته، در امنیت کامل، یک برنامه مشترک که بیشتر جنبه گعده و گفتگوی آزاد داشته باشد، بر محور یک گزارش. نیاز نباشد پیش‌مطالعه‌ای صورت گیرد و قرار نیست بحثی علمی در جریان بیافتد.

جامعه مدرسین باید با هر ترفندی که می‌تواند عده‌ای از مراجع را مُجاب نماید به صورت هفتگی در یک مکان مشترک

حاضر شوند. یک گزارش تصویری کوتاه از یک مسأله اجتماعی را مشاهده کنند. حالا یا فیلم باشد، یا یک فرد مسئول بیاید و گزارش بدهد. یک معضل اجتماعی را خوب باز کند. این نخستین گام برای هم آگاه‌سازی مراجع نسبت به آسیب‌های اجتماعی و وضع حاضر جامعه اسلامی است و هم شروع گفتگو.

پس از اتمام گزارش، بحث خودبه‌خود در خواهد گرفت. مجلس خالی از اغیار، بدون دفتری‌ها، بیوت یعنی، بزرگان دقایقی را با هم در موضوع ارائه شده بحث کنند.

این بحث پا خواهد گرفت. اگر خوب مدیریت شود. اگر بزرگانی بانی آن شوند. اگر سه تا از مراجع حاضر شوند، مدتی که بگذرد، باقی هم خواهند پذیرفت. این باید بشود سنت در حوزه. سال‌های سال بماند. تبدیل شود به مناسکی خاص در حوزه علمیه قم که همه مراجع خود را موظف به آن بپندارند. زمان که بگذرد می‌شود. طوری آزادانه امکان گفتگو باشد و طوری تبلیغ رسانه‌ای بشود، بدون طرح محتوای جلسات، که اصلاً بشود جزئی از شرایط مرجعیت. یعنی اساتید حس کنند اگر یک روز مرجع شوند در این جلسه توفیق حضور دارند. آرزو بشود برای دیگران که از محتوای جلسه مطلع شوند، با شرکت در آن.

این گامی ست بزرگ که هم ارتباط جامعه مدرسین با مرجعیت را توسعه می‌دهد و هم مرجعیت جامعه مدرسین در اعلام مرجعیت را قوت می‌بخشد. از سوی دیگر، نه تنها مراجع را با مشکلات جامعه آشنا می‌کند که ارتباط آن‌ها با یکدیگر را بیشتر کرده، وحدت را افزایش می‌دهد.

در مسیر بازطراحی جامعه مدرسین، به بخشی نیاز داریم که بتواند نوآوری‌ها را ثبت کند. به نام بزند و گواهی ثبت نظر بدهد. مشابه این در امور فن‌آوری و صنعت هست. ثبت مالکیت معنوی ایده‌ها، حقوق معنوی یا آنچه به آن پتنت^۱ گویند.

این واحد که نام آن می‌تواند «الآراء الجديدة» باشد یا «الأقوال المتأخرة» یا «حدیث القول»، یا هر عنوان بهتری، وظیفه دارد ابتدا تمامی آراء حوزوی، در تمامی علوم آن؛ عقاید و کلام، اخلاق و عرفان، فلسفه و منطق، فقه و اصول، تفسیر و حدیث، رجال و درایه، همه را جمع کرده و به نام مُبدِئین آن‌ها ثبت کند.

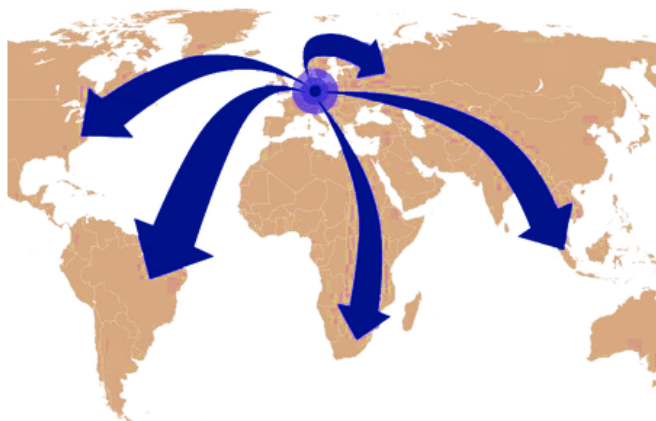
پس از این مرحله، وارد عصر جدید شده و آراء اندیشمندان معاصر حوزوی را ثبت می‌کند. بحث تأیید یا ردّ هم نیست. حتی آراء باطله را نیز به نام می‌زند. همه را نیز در بخشی از خبرگزاری جامعه، سرویسی ویژه، دائرةالمعارف‌وار ارائه می‌کند. باید معلوم شود که اگر امروز فلان فقیه فلان نظریه را طرح کرده، پیش از این ابن ادریس حلّی مثلاً عین همان را بیان کرده و حرف تازه مربوط به وی بوده.

به این ترتیب، بحث علمی در حوزه‌ها عمق می‌یابد و باز هم بر مرجعیت علمی جامعه مدرسین افزوده می‌شود. همگان می‌دانند اگر حرف نویی دارند، باید به ثبت جامعه برسانند، تا در تاریخ بماند و به نام آن‌ها متصل گردد. این یک کار ماندگار است که هم امروز بر تضارب آراء می‌افزاید و هم برای آیندگان باقیات صالحات می‌شود.

تعیین سفرای جامعه مدرسین

گام بعد در تحوّل و بازطراحی جامعه مدرسین تأسیس دفتر سفرای جامعه مدرسین است و انتخاب سفیر برای هر ارتباط و هر مخاطب ویژه.

جامعه مدرسین باید برای ارتباط با حوزه‌های علمیه سفیر ویژه داشته باشد؛ سفیر حوزه نجف، سفیر حوزه مشهد، سفیر حوزه اصفهان، سفیر حوزه لکهنو، سفیر برای واتیکان، ارامنه، کلیمیان، زرتشتیان. هر کدام از مخاطبین جامعه مدرسین، هر جا که ارتباط لازم است، باید سفیری رسمی برای آن معرفی گردد. برای ارتباط با هر بخش از دنیا. حتی خوب است برای هر کدام از بیوت مراجع یک سفیر معرفی شود. یک نماینده از سوی جامعه مدرسین.

لازم هم نیست بر حجم حقوق‌بگیران جامعه افزوده شود. می‌توان هر کدام از اعضای شورای عالی را یک سفیر

^۱ سند ثبت اختراع، حق امتیاز یا اندیشه‌گواه (به انگلیسی: Patent) حق انحصاری است که در قبال اختراع یا ایده ثبت شده به مخترع یا نماینده قانونی او اعطا می‌شود. انحصار مجموعه‌ای از حقوق منحصر به فردی است که از طرف دولت‌ها برای مدتی معین در عوض تنظیم و افشاء عمومی جزئیات معین از یک، روش، جریان عمل یا ترکیب خاصی از ماهیت (مفهوم) (که به عنوان اختراع شناخته می‌شود) در اختیار شخص خاصی قرار می‌گیرد. به‌طوری‌که آن مفهوم، اختراعی جدید، مفید یا مورد استفاده صنعت شناخته شود. به بیانی دیگر، پتنت یک حق اختصاصی است که به یک اختراع که عبارت‌ست از یک محصول یا فرایند که راه جدیدی را برای انجام کاری فراهم می‌کند یا یک راه حل فنی جدید را برای مشکلی ارائه می‌دهد، داده می‌شود. یک پتنت، محافظت برای اختراع مالک پتنت را فراهم می‌کند. حفاظت برای مدت زمان محدودی است که عموماً ۲۰ سال می‌باشد اما بر اساس قوانین کشورها متفاوت است.

معرفی کرد. یا افرادی از مجمع عمومی را. بدون حتی پرداخت دستمزد. هدف، مشخص بودن یک فرد است. این که هر گروهی بدانند برای ارتباط با جامعه مدرسین یک شخص مشخص وجود دارد که در انتظار آنهاست تا کلامشان را بشنود و به اطلاع جامعه برساند. وظیفه جامعه مدرسین «هماهنگ سازی» است و این نیاز به ارتباط موجه دارد.

رسمیت دادن به مصوبات کارگروه های مجمع عمومی

مجمع عمومی تشکیل شد تا قاعده ای استوار برای نهاد جامعه مدرسین باشد. تمامی اساتید حوزه بایستی در این مجمع عضو باشند، با شاخص های خاصی، تا بود و نبود هر فردی دلیل قانع کننده داشته باشد. کارگروه هایی هم طبیعتاً در مجمع فعال شده و دست در کارند. گروه هایی نه خیلی کوچک و نه چندان بزرگ که نتوانند به جمع بندی و تفاهم برسند، شاید ده دوازده نفره.

این ها درست، اما، اگر مصوبات این کارگروه ها اثر واقعی نداشته باشد، تمام مجمع از حیث انتفاع خارج می شود. بی ثمر که باشد، لغو که بشود، زود معلوم گشته، اعضا را بی حوصله و سرخورده می کند. در جلسات شرکت نمی کنند، دیر می آیند و زود می روند، پشت سر مجمع هم حرف و سخن فراوان.

مصوبات کارگروه های مجمع عمومی جامعه باید معنادار باشد. این قانون می خواهد و ضوابط. روندی طراحی می شود تا تمام این مصوبات به شورای عالی جامعه مدرسین برود، در یک بازه زمانی مشخص، اگر نپذیرفتند، دلایل عدم پذیرش رسماً به کارگروه گزارش شود. کارگروه های مجمع «حق دریافت پاسخ» دارند. این باید در اساسنامه مجمع ذکر شود، تا اساس مجمع استوار شود. وقتی با شاخص های معتبری اعضا انتخاب شده اند، از میان روحانیون نیز، بایستی به آنها اعتماد کنیم، به نظراتشان نیز احترام بگذاریم. این ها مقبولیت ما را باز می گرداند.

تشکیل دفتر آمار داخلی و خارجی

جامعه مدرسین به یک بانک اطلاعات بزرگ نیاز دارد. اگر نظام ارتباطی روحانیت است، باید بانک اطلاعات کاملی از روحانیت داشته باشد.

۱. فهرست تمام اساتید حوزه، به روز، همراه با درس و فعالیت ها
۲. تمام نهادهای تبلیغی و تربیتی و آموزشی
۳. تمامی روحانیونی که از حوزه به نهادهای اعزام شده و می شوند
۴. کلیه روابط نظام روحانیت با حاکمیت
۵. فهرست کاملی از مساجد کل کشور همراه با مشخصات امام جماعت و نوبت های برگزاری نماز
۶. آمار تفکیکی مساجد دنیا، به تفکیک مذاهب
۷. آمار کلیساها و چینش آنها در نقشه جهان و تمامی معابد ادیان ابراهیمی و غیر ابراهیمی

این ها لازمه نظام مند کردن روحانیت است و جامعه مدرسین دقیقاً در نقطه اصلی ارتباط نشسته است. بایستی ساختاری طراحی کند تا این اطلاعات جمع آوری شده و پیوسته به روز نگهداری شود. گزارشات منظمی برای مراجع لازم است و اساتید حوزه، تا هم به فعالیت و تلاش بیشتر تحریک شوند و هم بتوانند برای موفقیت برنامه ریزی کنند. روحانیت تا زمانی که مخاطب داخلی و خارجی خود را شناسد، نمی تواند هدفمند عمل کند.

تشکیل ستاد توزیع یکپارچه روحانیت

یک زمانی توزیع روحانیت در گستره قلمرو اسلام کاملاً تابع خواست مردم بود، مردم هر منطقه. فلان منطقه هند مثلاً از زعیم حوزه درخواست فقیه می‌کردند، بزرگی از فقها را معرفی می‌کرد، می‌رفت و در منطقه مستقر می‌شد. بالکل اصلاً فرهنگ متحول می‌شد. تاریخ کشمیر را که بخوانیم این‌طور شیعه در آن فراگیر شد. خیلی از منطقه‌ها به این ترتیب متحول شدند.

علی‌رغم این‌که چنین چینی کاملاً منفعلانه است و تابع درخواست، یکنواختی هم ندارد. توزیع روحانیت باید کاملاً عالمانه باشد، فعالانه طراحی گردد و متناسب با مقیاس عمل روحانیت. نمی‌شود که ده مرجع در یک شهر زندگی کنند و هزاران کلان‌شهر خالی از حتی یک مجتهد یا فقیه.

مجموعه‌ای کوچک و ستادی در جامعه مدرسین وظیفه برنامه‌ریزی عملیاتی برای این منظور را دارد. در بازطراحی، این ستاد، مراجع و اساتید را به نحوی در داخل و خارج از کشور توزیع می‌کند تا بیشترین پوشش و کارآمدی را داشته باشند. چه بسا حضور چند سال یک فقیه جامع‌الشرایط در یک کشور غیراسلامی، دین و آئین و مذهب و فرهنگ آن کشور را متحول نماید. این تغییرات بارها در تاریخ و جغرافیا اتفاق افتاده و مصادیق بارز آن قابل مشاهده است.

ستاد توزیع، روش‌هایی را پیدا خواهد کرد تا بتواند مراجع و فقها و اساتید مبرز را برای هجرت متقاعد کند. طلاب و روحانیون درجه پایین‌تر، صرفاً پیرامون زعما و فضلاست که می‌توانند در یک منطقه مفید واقع شوند. این امر، مقوله تبلیغ را از پایه متحول خواهد کرد و به سبک دیرین خود باز خواهد گرداند؛ زمانی که نفس گرم یک مجتهد کامل مردم را موعظه و هدایت می‌کرد.

طراحی نظام ارزیابی اساتید در مجمع نمایندگان طلاب

از آن رو که مجمع عمومی جامعه مدرسین شاخص‌هایی برای جذب اساتید عالی حوزه دارد، مجمع نمایندگان طلاب بازوی شناسایی آن خواهد بود، به روش ارزیابی پرسشنامه‌ای.

نمایندگان مجمع طلاب توانمندی‌های علمی و اخلاقی و درک سیاسی و اجتماعی هر استاد را بر اساس نظرات شرکت‌کنندگان در درس وی محک می‌زنند. این گزارشات به صورت شفاف و کاملاً رسمی در اختیار جامعه مدرسین قرار می‌گیرد تا برای انتخاب اعضای مجمع عمومی و هیئت رئیسه آن و همچنین شورای شورای عالی مورد استفاده قرار بگیرد.

راه‌اندازی دفتر ارتباط با روحانیت

امروز مردم کشور ما مرکز مدیریت حوزه را نماد «نظام روحانیت» تلقی می‌کنند و اگر نقد و اشکال و یا حتی سؤالی داشته باشند، می‌پندارند باید با این مرکز تماس بگیرند. اما مرکز مدیریت نسبت به این قبیل ارتباط‌ها نه تنها پاسخگو نیست، بلکه اصلاً رسیدگی به این موارد در توان و صلاحیت آن هم نیست. مرکز مدیریت تنها مسئول مدارس علمیه کشور، آن هم خارج از اصفهان و مشهد، است.

جامعه مدرسین نهادیست فراکشوری که متولی نهاد روحانیت شیعه در عالم محسوب خواهد شد، اگر یک شماره تلفن، یک شماره پیامک، یک ایمیل، یک حساب در هر کدام از شبکه‌های اجتماعی به صورت اختصاصی برای تماس معرفی کند. جامعه مدرسین از هر نوع ارتباطی یکی در اختیار دارد تا مردم هر پیشنهاد و انتقادی نسبت به روحانیت دارند، اگر مبلغ نیاز دارند، اگر سؤالی دارند، اگر طلبه‌ای نمی‌داند کجا برود تبلیغ و بخواهد راهنمایی بگیرد، به صورت ۲۴ ساعته در ۷ روز هفته پاسخگو باشد.

البته که جامعه مدرسین تمام مسائل مردم نسبت به روحانیت را نمی‌تواند مرتفع سازد، اما تقاطعی خواهد بود، دروازه‌ای برای ارتباط با سازمان روحانیت شیعه. بدین صورت که متناسب با مسأله طرح شده، شماره تماس نهاد مرتبط را در اختیار مخاطبین قرار می‌دهد.

همان‌طور که امروز با ۱۱۰ تماس می‌گیرند و هر مشکل امنیتی را طرح می‌کنند، با ۱۳۷ مشکلات شهری را، یک شماره‌ای را هم باید بتوانند بگیرند تا مثلاً گزارش کنند در فلان منطقه یک فرقه باطلی پیدا شده و در حال عضوگیری است. این شماره آگهی می‌شود، پوستر و بروشور می‌شود و در تمامی مساجد و حسینیه‌ها و مراسمات مذهبی توزیع می‌گردد.

این مورد اگر زود اقدام نشود، نهادهای دیگری ممکن است پیش‌دستی کرده و دروازه ارتباط با نهاد روحانیت را به دست بگیرند. نهادهایی که شاید صلاحیت این کار را نداشته باشند. چه جایی قابل اعتمادتر از جامعه مدرسین حوزه علمیه؟! باید دست جنباند. تعجیل می‌خواهد.

تولید پیش‌نویس طرح بازسازی تشکیلات روحانیت شیعه

دستور کار شورای عالی جامعه مدرسین و همچنین گروه‌های پژوهشی آن، گهگاه درگیر موضوعاتی می‌شود که نقشی تعیین‌کننده در ترسیم پایه‌ها و اساس حوزه دارد. یک روز بحث از نسبت حوزه با نظام اسلامی‌ست، یک روز کارآمدی حوزه و روحانیت، یک روز انحرافات در عزاداری‌ها و یک روز هم عناوین حوزوی. جامعه مدرسین وظیفه دارد چالش‌های پیش‌روی حوزه علمیه را آسیب‌شناسی و بررسی کرده، راه حلی برای آن‌ها ایجاد کند.

مهم‌ترین گام در این راستا، طراحی تشکیلاتی جدید برای سازمان روحانیت شیعه است. یک‌بار برای همیشه باید تکلیف عناوین حوزوی، جایگاه‌ها و اختیارات، عزل و نصب و شیوه‌های دستیابی به موقعیت‌های اجتماعی در میان روحانیت ترسیم شود. حد و مرزها و مصونیت‌های مراجع و علما و فضلا و درجات مختلفی از آن‌ها نسبت به حکومت‌ها در سراسر جهان مشخص شود، نسبت به دادگاه‌ها و محاکم مختلفه.

این طراحی باید به نحوی صورت پذیرد که مختص به ایران فقط نباشد. در کشورهای دیگر نیز همه بدانند فردی که فلان عنوان حوزوی را دارد، این مقدار مصونیت قضایی یا حقوقی دارد و این مقدار آزادی در ارائه نظرات علمی و بیان نوآوری‌های فقهی مثلاً، تا بدانند اگر با مجتهدی به عنوان مثال در عربستان بدرفتاری بشود، چه موضع‌گیری یکپارچه‌ای از سوی بزرگان مذهب شیعه اتخاذ خواهد شد. این طرح باید قانع‌کننده و جامع باشد و مقبولیتی جهانی میان بزرگان شیعه پیدا کند. این زمانی می‌شود که جامعه مدرسین مثل گذشته «جامع مدرسین» باشد.

طراحی جعبه اشتباهات تاریخی روحانیت

می‌دانیم که قَالَ النَّبِيُّ (ص): «لَا يُدْعَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرِ مَرْتِنٍ»^۱. اگر مؤمن نباید از یک سوراخ دو بار گزیده شود، جامعه مؤمنین چطور؟ جامعه روحانیت چه؟

روحانیت شیعه با تجربه تاریخی خود، گردنه‌های فراوانی را پشت سر گذاشته است. از مبارزاتی که شیخ مفید برای به رسمیت شناساندن مذهب داشته، تا نجاشی که بزرگان شیعه را بشناساند، تا شیخ طوسی که پایگاهی برای آموزش فقه شیعه بنا نهاد. همین‌طور تا دوران معاصر و اعلام جهاد در جنگ با روسیه و تحریم تنباکو و مبارزات علمای شیعه در دوره مشروطه و پس از آن تا نهضت حضرت امام راحل (ره).

در تمام این دوران‌ها، در تمام حوادثی که روی داده، موضع‌گیری‌ها و حرکتهای فقها تأثیرات فراوانی بر جای نهاده و تاریخ پرفراز و نشیب حوزه‌ها را رقم زده است.

قطعاً تلاش همه این بزرگان انجام بهترین در عصر خود بوده است. اما امروز که نگاه می‌کنیم، همیشه زمان که می‌گذرد، بعد از فرونشستن غبار فتنه‌ها، بهتر می‌توان گزینه‌ها را دید و تصمیمات را سنجید. امروز ما متوجه می‌شویم که مثلاً فلان تصمیم بهتر بود و فلان حرکت می‌توانست تأثیر بهتری بگذارد.

عبرت گرفتن را هر انسانی بلد است. از کودکی می‌آموزد. وقتی دست به بخاری داغ می‌زند و می‌سوزد، دیگر نزدیک نمی‌شود. اگر بشود هم با ابزاری مناسب. روحانیت بایستی بتواند از گذشته خود درس بگیرد و اشتباهات را تکرار نکند. هر روز بهتر عمل کند و با این روش به رشد و تعالی برسد.

امروزه به این کار «مدیریت دانش سازمانی» می‌گویند. یک ستاد ویژه که کارش بررسی تاریخی و جمع‌آوری تمامی اشتباهات روحانیت باشد. تحلیل کند و تصمیمات بهتر و گزینه‌های مفیدتر را مشخص. به صورت روزمره هم به روز شود و هر اتفاق و حادثه جدید را هم ضمیمه نماید. در هر حادثه‌ای، به این ترتیب، به سرعت می‌توان موارد مشابه را یافت و در قالب گزارشی به مسئولین امر ارجاع داد.

این بانک اطلاعات می‌تواند محرمانه باشد و صرفاً در مواقع نیاز به صورت موردی به آن ارجاع داده شود. با درجه‌بندی موضوعی و زمانی و بر اساس حجم آسیب وارده بر بدنه شیعه، به نحوی که سریع بتوان مشابهت‌ها را یافت. ما در اداره نهاد روحانیت به این دانش سازمانی نیاز داریم.

^۱ اصول کافی، کلینی، ج ۵، ص ۵۹۷، بحار الأنوار، مجلسی، ج ۱۲، ص ۲۷۷، من لا یحضره الفقیه، ابن بابویه، ج ۴، ص ۳۷۸، مشکاة الأنوار، طبرسی، ص ۳۱۹، علل الشرایع، ابن بابویه، ج ۱، ص ۴۹، الصراط المستقیم، عاملی نباطی، ج ۱، ص ۱۱۴، شهاب الأخبار، قضاعی، ص ۳۳۹، النور المبین، جزائری، ج ۱، ص ۱۷۹، الطراز الأول، مدنی شیرازی، ج ۷، ص ۱۷۴، تنزیه الأنبیاء، علم الهدی، ج ۱، ص ۷۴، روضة المتقین، مجلسی، ج ۱۳، ص ۸، عوالی اللالی، ابن ابی جمهور، ج ۱، ص ۲۲۸، نهج الحق، علامه حلی، ج ۱، ص ۵۲۰، النهایة فی غریب الحدیث، ابن اثیر جزیری، ج ۴، ص ۲۴۸، الفائق، زمخشری، ج ۳، ص ۲۰۰

طراحی نظام یکپارچه ارزیابی روحانیت

یکی از لوازمات طراحی تشکیلات حوزه شیعه، یکسان‌سازی نظام ارزیابی آن است. طلبه‌ای که در ایران و حوزه علمیه قم مثلاً پرورش می‌یابد، منابعی متفاوت را آموزش می‌بیند، از طلبه عراقی در نجف یا کربلا و طلبه لبنانی یا هندی. همه این روحانیون، در مذهب شیعه، در مسیر اجتهاد حرکت می‌کنند، اما تفاوت اساتید و منابع تحصیلی، شیوه‌های متفاوتی از آموزش را رقم می‌زند.

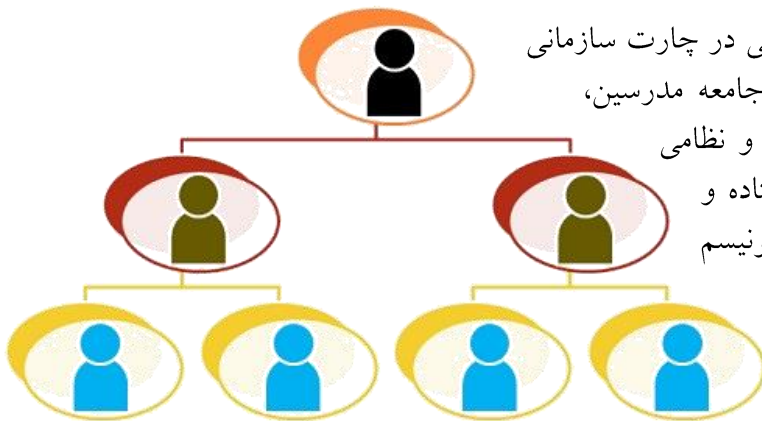
هنگامی که نظام روحانیت را به مثابه یک تشکیلات جهانی ببینیم، باید هم ببینیم، جامعه مدرسین به عنوان نهادی فراملی، باید چارچوب‌های ارزیابی تحصیلی طلاب و روحانیون را در سطح جهان طراحی کرده و یکسان‌سازی کند.

جامعه مدرسین شیوه‌ای را ارائه خواهد کرد تا با انجام آزمون‌هایی مشترک، بتوان سنجشی علمی انجام داد و مشخص کرد کدام روحانی در کدام رشته‌های علمی عالم‌تر از سایرین است، فارغ از محل تحصیل و اساتید و فرهنگ آموزشی. این شیوه پیوسته و با تغییرات نظام‌های آموزشی مختلف، به روز می‌شود.

اگر این اتفاق بیافتد، با ضمّ این بخش به ساماندهی عناوین حوزوی ذیل بازسازی تشکیلات روحانیت، مسأله عناوین حوزوی در دنیای اسلام حل می‌شود. معلوم می‌شود که کدام عالم شیعی در کدام نقطه از عالم حق دارد عمامه به سر بگذارد و چه عنوانی به هر کدام از روحانیون می‌توان اطلاق کرد. دیگر هر فردی را نمی‌توان «آیت‌الله» صدا زد و چارچوب جامعه مدرسین ابزاری می‌شود واحد و مورد اتفاق در جهان تشیع. به شرط آن‌که ساختار دقیق و قابل قبولی داشته باشد.

اصلاح چارت سازمانی و تشکیلاتی جامعه مدرسین

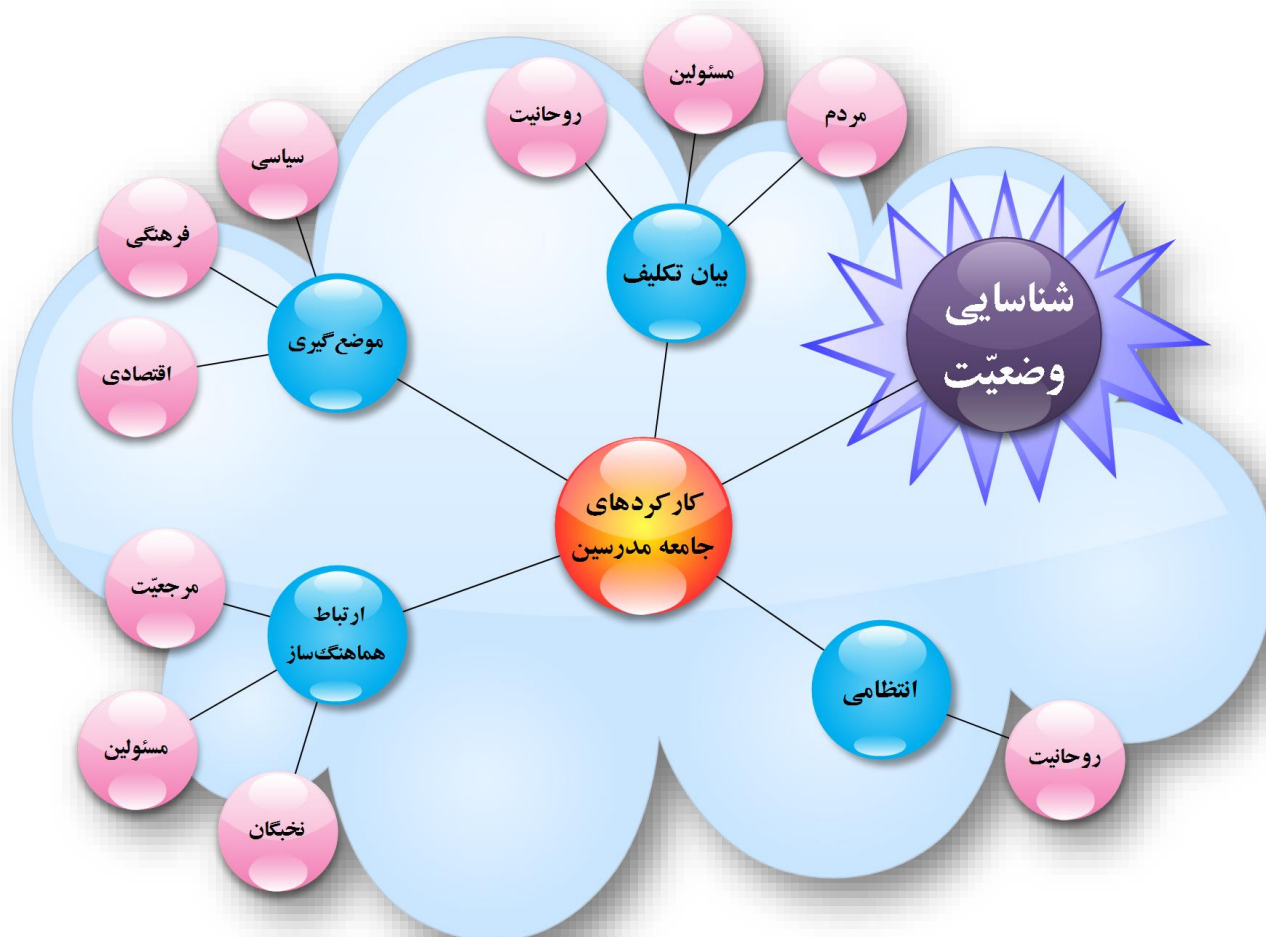
از آن‌چه بیان شد، روشن می‌شود که ما به تحوّل در چارت سازمانی جامعه مدرسین نیازمندیم. همان کارکردهای اولیه جامعه مدرسین، امروز با وسعتی که نظام روحانیت به دست آورده و نظامی اسلامی که وظیفه هدایت آن به دست روحانیت افتاده و جامعه‌ای جهانی که دیگر برای آزادی چشم به کمونیسم ندوخته و انتظار نظریه‌ای جدید را برای نجات از ظلم کاپیتالیسم می‌کشد، تشکیلاتی جدید برای تحقق می‌طلبد.

این تشکیلات جدید باید بتواند در هر زمان، به صورت پیوسته و مرتّب، چشم به واقعیت‌ها دوخته و وضعیت‌های داخلی و خارجی را رصد کند. برای این کار نیز از یک سو به بانک‌های اطلاعاتی منظم و دقیق نیاز دارد و از سوی دیگر، به نظرسنجی‌ها و آمارگیری‌های دوره‌ای.

تشکیلات جامعه مدرسین بایستی بر آن‌چنان بدنه‌ای نخبگانی استوار باشد، تا بتواند با تحلیل مبتنی بر شناخت وضعیت، راهکارها را بیابد. این بدنه نخبگانی با ارزیابی‌هایی که از مجمع نمایندگان طلاب می‌آید به تشکیل مجمع عمومی می‌انجامد و با ارزیابی مجمع عمومی به ارتقای شورای عالی جامعه مدرسین. فرصت‌هایی که از طریق نشست‌های

روزانه پدید می‌آید به درخشش نظریات نو منجر می‌شود و همه این‌ها راه را برای یافتن نعمت‌های ارزشمندی که پروردگار به حوزه علمیه و روحانیت اعطا کرده و می‌کند باز می‌سازد؛ انسان‌های باتقوا، دانا و متفکر و چه بسا شجاع، مدیر و مدبر، نوابغی همچون امام عظیم‌الشأن‌مان، رحمة‌الله علیه.

پس از این مرحله است که با یافتن راه‌حل، جامعه مدرسین می‌تواند از طریق ارتباطات گسترده و استواری که دارد، وظایف چهارگانه خود را به انجام رساند؛ ① بیان تکلیف به مردم، مسئولین و روحانیت، ② موضع‌گیری در حوادث و پدیده‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی، ③ هماهنگ‌سازی نهادهای مرجعیت، مسئولین و نخبگان و ④ مراقبت از آبروی روحانیت با نظارت انتظامی بر آن.

بودجه شفاف و گزارشات دقیق همگانی

برقراری «ارتباط» نیاز به «اعتماد» دارد و اعتمادسازی، محتاج شفافیت در هزینه‌هاست. بودجه مصرفی جامعه مدرسین باید کاملاً شفاف و روشن باشد. گزارشاتی ماهانه که در اختیار تمامی اعضای مجمع عمومی قرار بگیرد و آن‌ها را متقاعد سازد. مبنی بر این‌که هیچ فردی در تشکیلات برای منافع خود تلاش نمی‌کند.

پول همیشه منشأ منازعات در دنیاست. ثروت این‌طور است. در ساختار تشکیلاتی جدید جامعه مدرسین، هیچ روحانی در هیچ مقامی حق دریافت دستمزد ندارد. این وظیفه روحانیون است. تمام کارهایی که برای جامعه مدرسین انجام می‌دهند جزئی از وظایف ذاتی آن‌هاست. عضویت در شورای عالی، کارگروه‌ها، هیئت رئیسه مجمع عمومی، عضویت در مجمع عمومی، نمایندگی طلاب در مجمع نمایندگان طلاب، هیچکدام.

تنها کارمندان هستند که دستمزد دریافت می‌کنند. پول در مقابل کار. همان اعضا نیز اگر کاری بر عهده گرفتند، روحانیون، اگر قرار شد پژوهشی انجام دهند، به مقدار کاری که انجام شده، حسب آنچه عرف پژوهش است، دستمزد دریافت می‌کنند. دستمزدی که در گزارشات مالی جامعه مدرسین ثبت می‌شود. شفاف و روشن به اطلاع همگان می‌رسد.

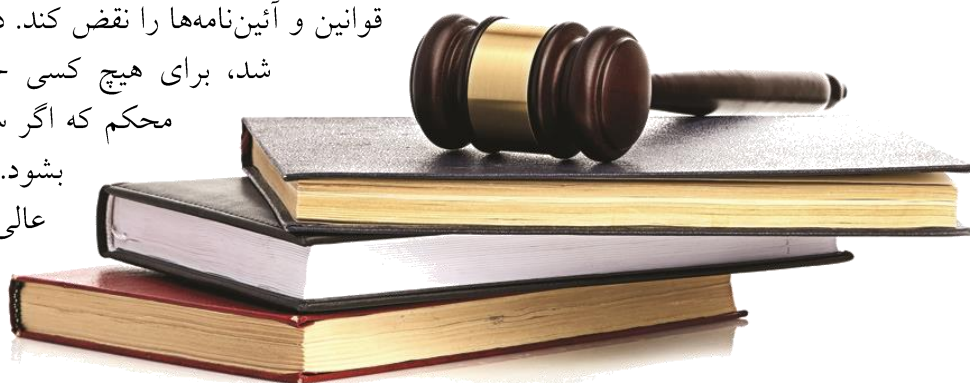
این شفافیت مانع فساد هم می‌شود. نمی‌گذارد تا افراد پول‌پرست در ساختار تشکیلاتی رشد کنند، بالا بیایند و جای انسان‌های خوب را بگیرند. این ابزاریست که آینده جامعه مدرسین و تمامی شوراهای و مجامع و کارگروه‌های آن را تضمین می‌کند. مراقبت می‌کند و حفظ می‌نماید.

استحکام قوانین

تشکیلات جامعه مدرسین که بازطراحی شد، دو بخش عمده در آن حائز اهمیت است؛ نخست جریان پول و بودجه در ساختار، مطلبی که عرض شد، دیگر قوانین حاکم بر فرآیندها و سناریوها.

برنامه‌های اجرایی جامعه مدرسین، هر کدام در بخشی از ساختار آن عملیاتی می‌شوند، بر اساس قوانین و ضوابطی که مفید بودن و مثمر بودن آن فرآیندها را تضمین می‌کند. اگر قوانین نباشد، اگر قوانین باشد و عمل نشود، اگر قوانین باشد و عمل هم بشود، ولی استثناء بخورد، دیگر هیچ ضمانتی وجود ندارد تا کارها همان‌طوری انجام شود که مورد انتظار بوده و همان محصول با همان کیفیتی حاصل شود که توقع داشته‌ایم.

در جامعه مدرسین همه همکاران و اعضا و بزرگان روحانی هستند. در مجمع عمومی و مجمع نمایندگان طلاب نیز. در حوزه علمیه همه‌مان طلبه هستیم و روحانی. همه نیز عزیز و مقدس و مورد احترام. اما هیچ‌کدام از ما حق ندارد قوانین و آئین‌نامه‌ها را نقض کند. در جامعه مدرسین هر چه که قانون شد، برای هیچ کسی حق نقض باقی نمی‌گذارد. آن‌قدر محکم که اگر سرمان برود، تخلف از قوانین نباید بشود. هیچ سفارشی از هیچ مقام منیع و عالی‌رتبه‌ای هم پذیرفته نیست. این باید در اساسنامه تشکیلات جدید به عنوان رکنی رکین نوشته شده و پاس داشته شود.

البته، راه برای پیشرفت همیشه باز است. قانون اگر باید اصلاح شود، اگر بزرگی اعتراض کرد و نشان داد قانون ایراد دارد، خُب اصلاح می‌شود. شورای عالی برای همین هست، تا هر تغییری را بررسی کرده و اعمال کند. به این ترتیب قوانین تبصره‌های متعدد داشته و منعطف می‌شوند. همه شرایط اگر در قانون لحاظ شده باشد، کمتر کسی می‌تواند علیه آن سخنی بر زبان براند. مگر آن‌که منافع شخصی یا صنفی در میان باشد که قطعاً نقض قوانین در این موارد به صلاح دین اسلام، نظام اسلامی و نظام روحانیت نیست.

دفتر اصلاح قوانین وظیفه بررسی دائم و همیشگی قوانین را دارد. این دفتر تمامی پیشنهادات و نظرات اصلاحی را جمع کرده و پس از غربال و گزینش، تبدیل به دستور کار بررسی در شورای عالی می‌نماید.